

OTSUSED

KOMISJONI OTSUS,

9. juuni 2010,

riigiabi C 1/09 (ex NN 69/08) kohta, mida Ungari andis äriühingule MOL Nyrt.

(teatavaks tehtud numbri K(2010) 3553 all)

(Ainult ungarikeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2011/88/EL)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

võttes arvesse komisjoni otsust, millega algatati ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 ⁽¹⁾ sätestatud menetlus riigiabi nr C 1/09 (ex NN 69/08) suhtes ⁽²⁾,

olles vastavalt nimetatud sätetele kutsunud huvitatud isikuid üles esitama oma märkusi vastavalt nende sätetele ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

I. MENETLUS

- (1) Olles saanud 14. novembril 2007 kaebuse, algatas komisjon 13. jaanuaril 2009 ametliku uurimismenetluse riigiabi meetmete suhtes, millega Ungari väidetavalt soosis Ungari nafta- ja maagaasikompaniid MOLi (MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., edaspidi „MOL”).
- (2) Ungari esitas oma märkused komisjoni menetluse algatamise otsuse kohta 8. aprillil 2009. aastal.

⁽¹⁾ Alates 1. detsembrist 2009 on EÜ asutamislepingu artiklist 87 saanud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 ja EÜ asutamislepingu artiklist 88 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 108. EÜ asutamislepingu artikkel 87 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 ning EÜ asutamislepingu artikkel 87 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 on põhimõtteliselt samad. Käesolevas otsuses tuleks viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88.

⁽²⁾ Komisjoni otsus 2009/C 74/05 (ELT C 74, 28.3.2009, lk 63).

- (3) Menetluse algatamise otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 28. märtsil 2009 ⁽³⁾. Oma märkused esitasid kaks huvitatud isikut: MOL ja Ungari Mäetööstuse Liit (Magyar Bányászati Szövetség), mõlemad 27. aprillil 2009.

- (4) Komisjon edastas märkused Ungarile 2. juuni 2009. aasta kirjaga. 3. juuni 2009. aasta kirjaga teatas Ungari, et tal ei ole huvitatud isikute tähelepanekute kohta märkusi.

- (5) Komisjon nõudis Ungari ametiasutustelt täiendavat teavet 21. septembril 2009 ja 12. jaanuaril 2010 ja Ungari vastas 19. oktoobri 2009. aasta ja 9. veebruari 2010. aasta kirjaga.

II. ABISAAJA

- (6) MOL on Ungaris Budapestis asuv integreeritud nafta- ja maagaasikompanii. Ungari turul on MOLi põhitegevus- teks toornafta ja maagaasi leiukohtade uurimine ning toornafta ja maagaasi tootmine, maagaasitoodete tootmine, toornaftatoodete rafineerimine, transportimine, hoiustamine ning jae- ja hulgimüük, maagaasi edastamine ning olefiinide ja polüolefiinide tootmine ja müük. Lisaks kuulub MOLi kontserni (kuhu kuulub MOL) veel mitu Ungari ja välismaist tütarettevõtjat ⁽⁴⁾.
- (7) Ungaris ja Slovakkias on MOLi kontsern kõikidel oma põhitegevusaladel turuliider. 2008. aastal ⁽⁵⁾ oli MOLi ja MOLi kontserni netokäive vastavalt umbes 6,8 miljardit eurot ja 13 miljardit eurot. MOLi ja MOLi kontserni sama aasta tegevuskasum oli vastavalt umbes 400 miljonit eurot ja 732 miljonit eurot.

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁴⁾ Näiteks TVK (üks Ungari juhtivaid keemiaettevõtjaid), Slovnaft (Slovakkia naftaettevõtja) ja Roth (Austria jae- ja hulgimüügiettevõtja). Kontsern on sõlminud ka strateegilise partnerluslepingu Horvaatia äriühinguga INA.

⁽⁵⁾ http://www.molgroup.hu/en/investors/financial_reports/

III. MEETME KIRJELDUS

Kaevandamiseseadus

- (8) Ungaris on kaevandamist reguleerivad üldeeskirjad sätestatud 1993. aasta kaevandamiseseaduses⁽⁶⁾ (edaspidi „kaevandamiseseadus”), mis reguleerib ka süsivesinikega (st toornafta ja maagaasiga) seotud kaevandamistegevust (geoloogilisi otsinguid, uuringuid ja tootmist).

- (9) Seaduses eristatakse kaevandamistegevusi, mida tehakse kahe eri juriidilise dokumendi alusel: i) kontsessioon⁽⁷⁾ ja ii) kaevandamisluba⁽⁸⁾.

— Kontsessiooni puhul sõlmib kaevandamise eest vastutav minister (edaspidi „pädev minister”) avaliku hankemenetluse⁽⁹⁾ võitnud pakkujaga „suletud ala” kasutamise lepingu⁽¹⁰⁾.

— See erineb „avatud aladest”;⁽¹¹⁾ mille puhul kaevandusamet ei saa keelduda kaevandamisloa andmisest, kui taotleja vastab seaduses sätestatud tingimustele⁽¹²⁾.

- (10) Kaevandamiseseaduses sätestatud määratluse kohaselt⁽¹³⁾ on suletud alad kontsessiooni alusel tehtavateks kaevandamistegevuseks ettenähtud alad. Järelikult on kõik muud alad, mis ei ole suletud alad, avatud alad. Ungari selgituste kohaselt kavatsesi algul kõik maardlad liigitada suletud aladeks, kus kaevandamine toimub kontsessiooni alusel. Avatud alad, kus eeldatavasti leidub vähem maavarasid, pidid olema erandiks. Neid maardlaid peeti vähemväärtuslikuks ja eeldati, et avatud hankemenetluse raames pakumisi ei esitata.

- (11) Kaevandamiseseaduses on ka sätestatud,⁽¹⁴⁾ et maavarade kaevandamise eest tuleb riigile maksta kaevandamistasu, mille suurus on teatud protsent kaevandatavate maavarade väärtusest. Kaevandamistasu on olenevalt kohaldatavast korrast erinev:

— kontsessiooni puhul on kaevandamistasu suurus sätestatud kontsessioonilepingus⁽¹⁵⁾.

— Kaevandamisloa alusel kaevandatavate maavarade puhul reguleerib tasu suurust kaevandamiseseadus⁽¹⁶⁾. Kuni 2008. aasta jaanuarini oli süsivesinike kaevandamise tasu määraks⁽¹⁷⁾ pärast 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade puhul 12 % ja enne 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade puhul J %. Tegur „J” arvutati valemi abil, mis põhineb ajaloolistel maagaasihindadel, toodetud kogustel ja väärtusel; selle miinimummääraks kehtestati 12 %.

Kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõige 5

- (12) Kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõikes 5⁽¹⁸⁾ on sätestatud, et kui kaevandusettevõtja, kelle suhtes kohaldatakse kaevandamislubade süsteemi, ei alusta kaevandamist 5 aasta jooksul pärast kaevandusametilt kaevandamisloa saamist, siis tühistatakse tema kaevandamisõigus.

- (13) Kõnealuses paragrahvis on sätestatud ka võimalus pikendada seda tähtaega pädeva ministri ja kaevandusettevõtja vahelisel kokkuleppel⁽¹⁹⁾. Paragrahvis on sätestatud kolme eri liiki tasu, mis tuleb maksta kaevandamisõiguse kehtivusaja pikendamise korral:

a) esiteks tuleb kasutusele võtmata kaevandusväljade eest maksta kuni tegevuse tegeliku alustamiseni tähtaja pikendamise tasu; selle tasu maksimaalne summa võrdub 1,2-kordse esialgse kaevandamistasuga, mis arvutatakse maavarade ettenähtud hüpotettilise koguse alusel, sest kõnealust tasu tuleb maksta ajal, mil tegelikku tootmist ei ole kaevandusväljal veel alustatud;

⁽¹⁶⁾ Seaduse paragrahvi 20 lõiked 2–7.

⁽¹⁷⁾ Teist liiki maavarade, näiteks tahkete maavarade jaoks on kehtestatud teistsugused tasud.

⁽¹⁸⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõikes 5 on sätestatud: „Kaevandusettevõtja alustab tootmist [...] viie aasta jooksul pärast kaevandusvälja avamist. Kaevandusettevõtja võib taotleda kaevandusametilt kõnealuse tähtaja pikendamist vaid üks kord kuni viie aasta võrra. Kaevandusettevõtja maksab tähtaja pikendamise korral vastavat tasu. Maavara kogus, mis vastab tasu suurusele ja protsendile kaevandamistasust, mis tuleb maksta vastavalt maavara väärtusele, sätestatakse pädeva ministri ja kaevandusettevõtja vahelises lepingus kõrgema määraga kui määr, mida kohaldatai taotluse esitamise ajal, kuid see ei tohi olla suurem kui 1,2-kordne esialgne tasu. Kaevandusamet teeb otsuse tähtaja pikendamise kohta. Otsuses sätestatakse lepingus ettenähtud maksekohustuse suurus. Tähtaega võidakse pikendada rohkem kui kahe kaevandusvälja kohta korraga, kui nende kaevandusväljade eest, millega seoses tähtaega pikendatakse, nõutavat suurendatud kaevandamistasu kohaldatakse kaevandusettevõtja kõikide kaevandusväljade suhtes vastavalt lepingule, mille kehtivus on vähemalt viis aastat. Kui tähtaja pikendamist taotletakse rohkem kui viie kaevandusvälja kohta, võidakse lisaks kaevandamistasule, mida on suurendatud kooskõlas pädeva ministri ja kaevandusettevõtja vahel sõlmitud lepinguga, nõuda täiendava ühekordset summat, mis vastab 20 %-le summast, mis tuleb tasuda vastavalt suurendatud kaevandamistasule”.

⁽¹⁹⁾ Vt joonealune märkus 18.

⁽⁶⁾ 1993. aasta seadus nr XLVIII kaevandamise kohta

⁽⁷⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahv 8.

⁽⁸⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahv 5.

⁽⁹⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahv 10.

⁽¹⁰⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahv 12.

⁽¹¹⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahvi 5 lõike 1 punkt a.

⁽¹²⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahvi 5 lõige 4.

⁽¹³⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahv 9.

⁽¹⁴⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahvi 20 lõige 1.

⁽¹⁵⁾ Kaevandamiseseaduse paragrahvi 20 lõige 11.

- b) teiseks, kui tähtaja pikendamise taotlus hõlmab rohkem kui kahte kaevandusvälja, tuleb tähtaja pikendamise tasu (suurendatud kaevandamistasu) kohaldada äriühingu kõikide kaevandusväljade suhtes;
- c) kolmandaks, kui pikendamine hõlmab rohkem kui viit kaevandusvälja, võidakse lisaks nõuda ühekordse tasu ⁽²⁰⁾ maksmist.

MOLi ja Ungari riigi vaheline tähtaja pikendamise leping

- (14) 2005. 19. septembril 2005 taotles MOL kaevandamisloa alusel omandatud kaevandamisõiguse kehtivusaja pikendamist 12 süsivesinikuvälja jaoks, kus ta ei olnud tähtaja jooksul kaevandamist alustanud. 2005. 22. detsembril 2005 sõlmisid MOL ja pädev minister kaevandamisseaduse paragrahvi 26/A lõike 5 kohaselt tähtaja pikendamise lepingu (edaspidi „pikendamise leping”) järgmistel tingimustel:

- a) tähtaja pikendamise tasu: 12 kaevandamisluba, mida taotlus hõlmas, pikendati viie aasta võrra (st MOLile anti veel viis aastat kõnealustel kaevandusväljadel kaevandamise alustamiseks). Tähtaja pikendamise tasu määrati viie aasta pikkuse lisaja iga aasta kohta sel ajal kehtinud 12 % suuruse kaevandamistasu määra alusel, mida korrutati vahemikku 1,020–1,050 jääva kordajaga („c”) ja tulemuseks saadi tabelis 1 loetletud tähtaja pikendamise tasu määrad ⁽²¹⁾. Tähtaja pikendamise tasu kehtestati lisaja viie aasta kohta. Kui mõni kaevandusväli võeti tegelikult kasutusele, siis tuli määratud tasu kohaldada ülejäänud 15-aastase perioodi jooksul pikendamisega hõlmatud kaevandusväljade eest võetava kaevandamistasuna ⁽²²⁾.

Tabel 1

Pikendamise lepingus määratud tasumäärad

Aasta	Esialgne tasumäär × c	Kasutamata kaevandusväljade tähtaja pikendamise tasu määr/kõikidele kaevandusväljadele kohaldatav suurendatud tasu määr
1	12 % × 1,050	12,6 %
2	12 % × 1,038	12,456 %
3	12 % × 1,025	12,3 %
4	12 % × 1,020	12,24 %
5	12 % × 1,020	12,24 %
6–15	12 % × 1,020	12,24 %

⁽²⁰⁾ Maksimaalselt 20 % suurendatud kaevandamistasul põhinevast summast.

⁽²¹⁾ Tähtaja pikendamise lepingu punkt 1.

⁽²²⁾ Tähtaja pikendamise lepingu punkt 3.

- b) Suurendatud tasu laiendamine kõikidele kaevandusväljadele: kuna kaevandamisõiguse kehtivusaja pikendamist taotleti rohkem kui kahe kaevandusvälja jaoks, tuleb suurendatud tasu (mis vastavalt tabelile 1 võrdub tähtaja pikendamise tasuga) kohaldada järgmise 15 aasta jooksul, st kuni 2020. aastani, kõikide MOLi kaevandusväljade suhtes, mille jaoks on väljastatud kaevandamisluba ja mis võeti kasutusele pärast 1. jaanuari 1998. Enne 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade puhul kohaldatakse tegurit „J”, mida korrutatakse „c”-ga ⁽²³⁾.

- c) Kindlaksmääratud kaevandamistasu: pooled leppisid sõnaselgelt kokku, et kindlaksmääratud kaevandamistasu kohaldatakse kogu lepingu kehtivusaja jooksul (st kuni 2020. aastani), olenemata kaevandamisseadusesse tehtud muudatustest ⁽²⁴⁾.

- d) Ühekordne makse: Kuna kaevandamisõiguse kehtivusaja pikendamist taotleti rohkem kui viie kaevandusvälja suhtes, on lepingus ette nähtud ka 20 miljardi Ungari forintit ⁽²⁵⁾ suurune ühekordne makse ⁽²⁶⁾.

- e) Lõpetamisklausel: lepingus on sätestatud, et seda ei saa muuta ühepoolset (vaid ainult pooltevahelisel kokkuleppel). Üks pooltest saab lepingu lõpetada ainult juhul, kui MOLi omanik vahetub (vähemalt 25 % aktsiatest saab uue omaniku).

- (15) Kaevandusamet pikendas 23. detsembri 2005. aasta otsusega MOLi kaevandamisõiguste kehtivusaega taotletud 12 kaevandusvälja jaoks ja laiendas suurendatud tasu äriühingu kõikidele kaevandusväljadele.

Kaevandamisseaduse muudatused, mis käsitlevad kaevandamisloa alusel antud kaevandamisõiguste eest makstavat kaevandamistasu

- (16) Kaevandamisseaduse muudatusega, ⁽²⁷⁾ mis jõustus 8. jaanuaril 2008 ⁽²⁸⁾ (edaspidi „2008. aasta muudatus”), suurendati oluliselt teatud liiki süsivesinike eest makstavat kaevandamistasu. Kõnealune muudatus ei hõlmanud muude maavarade eest makstavat kaevandamistasu.

⁽²³⁾ Tähtaja pikendamise lepingu punkt 4.

⁽²⁴⁾ Tähtaja pikendamise lepingu punktis 9 on sätestatud, et tegurid, mis määravad kaevandamistasu suuruse, lepingu kehtivuse ajal ei muutu.

⁽²⁵⁾ Umbes 76 miljonit eurot 16. aprillil 2010 kehtinud Euroopa Keskpanka euro/Ungari forintit vahetuskursi järgi (1 euro = 263 Ungari forintit). Käesolevas otsuses on euro ja Ungari forintit vahelised ümberarvestused tehtud selle vahetuskursiga.

⁽²⁶⁾ Tähtaja pikendamise lepingu punkt 6.

⁽²⁷⁾ 2007. aasta seadus nr CXXXIII.

⁽²⁸⁾ Menetluse algatamise otsuses viidatakse kõnealusele muudatusele kui „2008. aasta muudatusele”. Ungari ametiasutused nentisid oma märkustes, et parlament kiitis kõnealuse muudatuse heaks 2007. aastal. Lähtudes menetluse algatamise otsusest, viidatakse kaevandamisseaduse muudatusele, mis jõustus 8. jaanuaril 2008. aastal, ka edaspidi kui „2008. aasta muudatusele”. Samamoodi viidatakse käesolevas otsuses 23. jaanuaril 2009. aastal jõustunud muudatusele kui „2009. aasta muudatusele”.

Kaevandamiseseaduse muutmise seaduse paragrahvis 5 on sätestatud eri kaevandamistasud olenevalt: i) kaevandusvälja kasutuselevõtmise kuupäevast; ii) kaevandataivate süisivesinike kogusest ja iii) kehtivast toornafta hinnast.

- 30 % suurune kaevandamistasu määr kehtestati kaevandusväljadele, mida kasutati ajavahemikus 1. jaanuarist 1998 kuni 1. jaanuarini 2008.
- Pärast 1. jaanuari 2008 kasutusele võetud kaevandusväljade suhtes kohaldatakse eri määrasid (12 %, 20 % või 30 %) olenevalt kaevandataivate süisivesinike kogusest.
- Enne 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade puhul kasutatakse tegurit „J”, mille miinimumväärtus on 30 %.

Kõnealustele määradele lisandub täiendav tasu, mille suurus oleneb toornafta hinnast: (+ 3 %, kui toornafta hind on kõrgem kui 80 USA dollarit barreli eest või + 6 %, kui hind on kõrgem kui 90 USA dollarit barreli

eest (edaspidi „Brenti täiendav tasu”). Kehtestatud on ka erimäärad, mida kohaldatakse näiteks raskete kaevandamistingimuste (12 %) või vääriskaaside (8 %) puhul.

- (17) Kõnealused kaevandamistasu määrad kehtisid ajavahemikul 8. jaanuarist 2008 kuni 23. jaanuarini 2009 ja neid kohaldati alates kaevandamiseseaduse muudatuste jõustumisest kõikide kaevandusettevõtjate suhtes, kes kasutasid kaevandusvälju kaevandamisloa alusel, sh nende suhtes, kes said kaevandamisloa enne 2008. aasta jaanuari. 2009. Kaevandamiseseaduse muudatus⁽²⁹⁾ jõustus 23. jaanuaril 2009 (pärast komisjoni otsust algatada ametlik uurimismenetlus) ja sellega vähendati 1. jaanuarist 1998 kuni 1. jaanuarini 2008 kasutusele võetud kaevandusväljade eest võetava kaevandamistasu määr taas 12 %-ni (tagades samal ajal Brenti täiendava tasu kohaldamise). Teist liiki kaevandusväljade eest makstav kaevandamistasu jäi samaks, nagu oli kehtestatud 2008. aastal kehtinud kaevandamiseseaduses.
- (18) Tabelis 2 on esitatud kokkuvõtlik ülevaade kaevandamislubade süsteemi alusel makstavatest kaevandamistasudest vastavalt kaevandamiseseaduse eri versioonidele.

Tabel 2

Ülevaade vastavalt kaevandamiseseadusele kaevandamislubade süsteemi alusel kohaldatavatest kaevandamistasu määradest

		Kuni 2008. aastani kohaldatud tasumäär	2008. aastal kohaldatud tasumäär	Alates 23. jaanuarist 2009 kohaldatav tasumäär
Tootmist alustati enne 1. jaanuari 1998		J % (vähemalt 12 %)	J % (vähemalt 30 %, + 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	J % (vähemalt 30 %, + 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)
Tootmist alustati ajavahemikul 1. jaanuarist 1998 kuni 1. jaanuarini 2008		12 %	30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)
Tootmist alustati pärast 1. jaanuari 2008	Maagaasiväljad, kus toodetakse alla 300 miljoni m ³ maagaasi aastas	—	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)
	Naftaväljad, kus toodetakse alla 50 kilotonni naftat aastas			
	Maagaasiväljad, kus toodetakse 300–500 miljonit m ³ maagaasi aastas		20 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	20 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)
	Naftaväljad, kus toodetakse 50–200 kilotonni naftat aastas			
	Maagaasiväljad, kus toodetakse üle 500 miljoni m ³ maagaasi aastas		30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)
	Naftaväljad, kus toodetakse üle 200 kilotonni naftat aastas			
Eritingimustes kaevandatavad süisivesinikud			12 %	12 %
Vääriskaasid			8 %	8 %

„J” arvutatakse valemi järgi, mis põhineb ajaloolistel maagaasihindadel, toodetud kogustel ja väärtusel; vt põhjendus 11.

⁽²⁹⁾ 2008.aasta seaduse nr LXXXI paragrahv 235.

IV. MENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

- (19) Väidetav riigiabiemeede, mida uuritakse, on 22. detsembril 2005. aastal MOLi ja Ungari riigi vahel sõlmitud pikendamise leping, millega äriühing vabastati teatud ulatuses suurendatud kaevandamistasu maksimisest, mida tuli Ungari kaevandamiseseaduse hilisema muudatuse kohaselt tasuda süsivesinike kaevandamise eest. Võttes arvesse lepingu ja seaduse hilisema muudatuse ülesehitust, leidis komisjon, et tegemist on sama meetme eri osadega (edaspidi „meede“) ja hindas menetluse algatamise otsuses nende koosmõju.
- (20) Komisjon jõudis menetluse algatamise otsuses esialgsele järeldusele, et pikendamise leping kaitses MOLi kaevandamistasu tulevaste muudatuste eest ja eelkõige kaevandamiseseaduse 2008. aasta muutmise seaduses sätestatud muudatuste eest. Seega koheldi kõnealust äriühingut soodsamalt kui tema konkurente, kes tegutsevad kehtiva kaevandamislubade süsteemi alusel ja peavad tasuma uut suurendatud kaevandamistasu, sest nad ei ole eelnevalt sõlminud sarnast pikendamise lepingut. Komisjon asus oma esialgses hinnangus seisukohale, et meede kujutab endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, ja seda ei saa pidada siseturuga kooskõlas olevaks, sest ükski erand ei tundunud olevat kohaldatav.
- (21) Täiendavad üksikasjad on esitatud menetluse algatamise otsuses, mida tuleb käsitada käesoleva otsuse lahutamatu osana.

V. UNGARI MÄRKUSED

- (22) Ungari peamised väited riigiabi määratlemisel kasutatavate kumulatiivsete kriteeriumide kohta on järgmised: i) valikulisuse puudumine ja (ii) väidetava abisaaja eeliste puudumine.
- (23) Seoses valikulisusega väidavad Ungari ametiasutused põhimõtteliselt, et meede ei ole valikuline, sest pikendamise lepingu sõlmimisel hakkas MOLi suhtes kehtima kaevandamislubade süsteemist erinev süsteem.
- (24) Esiteks kinnitavad Ungari ametiasutused, et kontsessioonide ja kaevandamislubade süsteem on erinevad, rõhutades, et kontsessiooni puhul võib kaevandusettevõtja pakkuda oma kontsessioonipakkumises suuremat tasu kui hanketeates märgitud, samal ajal kui kaevandamislubade süsteemi puhul on tasu sätestatud kaevandamisesea-

duses. Lisaks väidavad Ungari ametiasutused, et peale nimetatud kahe süsteemi oli vaja uut, n-ö kontsessioonilaadset lahendust, et sätestada kaevandamistasu eraldi lepingus väljaspool kontsessioonide süsteemi. Ungari ametiasutuste arvates tuleb kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõike 5 alusel sõlmitavat pikendamise lepingut käsitada sellise n-ö kontsessioonilaadse lahenduse nõuetekohase õigusliku alusena, mille tulemusel ei kohaldata kaevandamisõiguse suhtes enam kaevandamislubade süsteemi, vaid see muutub lepingupõhiseks.

- (25) Ungari ametiasutused lisavad, et pikendamise leping tuleneb otseselt kaevandamiseseaduse loogikast. Ungari ametiasutuste sõnul on kaevandamistasu suuruse kindlaksmääramine tähtaja pikendamise kogu lepingu kehtivuse ajaks kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõikes 5 viidatud kokkuleppe loomulik osa ja tähtaega ei oleks teistsugustel tingimustel pikendatud. Lisaks võisid kõik teised kaevandusettevõtjad eeldada sama, seega ei koheldud MOLi soodsamalt kui teisi ettevõtjaid.
- (26) Kaevandamiseseaduse paragrahvi 20 lõikes 11 on konkreetselt sätestatud, et kaevandamistasu on tasu, mis on sätestatud: i) kontsessioonilepingus; ii) kaevandamiseseaduses või iii) pikendamise lepingus. Ungari ametiasutused väidavad, et järelikult lubab seadus sõnaselgelt jätta pikendamise lepingus sätestatud tasu muutmata, isegi kui õigusakti muudetakse. Ungari ametiasutuste arvates on see selgelt sätestatud kaevandamiseseaduses, st paragrahvi 26/A lõikes 5, kus on selgelt sätestatud, et suurendatud tasu on esialgsest kaevandamistasust maksimaalselt 1,2 korda suurem⁽³⁰⁾. Ungari väidab, et seetõttu välistab Ungari õigus suurema tasu kohaldamise.

- (27) Seoses eeliste väidetava puudumisega selgitab Ungari, et maavarad on riigi omandis ja need antakse eraomandisse kaevandusettevõtjate tegevuse kaudu, kes saavad tasu eest kaevandamisõiguse. Ungari viitab analoogia korras Ryanair'i kohtuotsusele⁽³¹⁾ ja väidab, et selline konkreetne riigi tegevus on võrreldav ettevõtja tegevusega isegi juhul, kui riik tegutseb avaliku sektori asutusena.

- (28) Ungari ei ole nõus väitega, et kaevandamistasu on teatud liiki maks, määratledes selle maavarade kaevandamise eest makstava tasuna või riigi osalusena. Ungari rõhutab, et asjaolu, et tasu on sätestatud seaduses, ei anna alust järeldada, nagu oleks tegemist teatud maksuga.

⁽³⁰⁾ Paragrahvi 26/A lõike 5: „[...] kõrgema määraga, kui on määr, mida kohaldatai taotluse esitamise ajal, kuid see ei tohi olla suurem kui 1,2-kordne esialgne tasu.”

⁽³¹⁾ Otsus kohtuasjas T-196/04: Ryanair Ltd vs. komisjon (EKL 2008, lk II-3643).

(29) Lisaks selgitab Ungari, et pikendamise lepingus ette nähtud kolme eri maksekohustust (st tähtaja pikendamise tasu, suurendatud kaevandamistasu, mida kohaldatakse kõikide kaevandusväljade suhtes, ja ühekordne makse), mis tulenevad vastavatest kaevandamiseseaduse sätetest, ei saa käsitada hüvitisena riigi saamatajäänud tulu eest, millele tal on igal juhul õigus. Ungari sõnul võib asjaomaseid riske ja võimalikku tulu arvesse võttes käsitada neid makseid riigi lisatuluna, mis saadakse selle eest, et

riik loobub õigusest panna kaevandusväljad kontsessioonide süsteemi alusel avalikule pakkumisele.

(30) Ungari rõhutab, et pärast vaidlustatud seadusemuudatuse vastuvõtmist ei ole ükski teine turuosaline tegelikult pidanud maksma suuremat kaevandamistasu kui MOL, sest asjaomasel ajavahemikul puudusid konkurendid, kes oleksid kuulunud kategooriasse, kelle suhtes kohaldatakse suuremaid kaevandamistasusid.

Tabel 3

MOLi kaevandamistasu aastamaksed (tegelikud ja hüpoteetilised)

(miljonites Ungari forintites)

Makse nimetus	Tegelik: vastavalt pikendamise lepingule	Hüpoteetiline: vastavalt kehtivale kaevandamis-seadusele	Vahe	Vahe ajaldatud netoväärtus 2009. aastal
2005				
Ühekordne makse ⁽¹⁾	20 000,0	—	20 000,0	28 064,5
2006				
Pikendamistasu ⁽²⁾	835,8	—	835,8	1 092,1
Kaevandamistasu ⁽³⁾	121 070,6	115 314,8	5 755,7	7 520,0
Kokku	121 906,4	115 314,8	6 591,6	8 612,1
2007				
Pikendamistasu	769,7	—	769,7	926,5
Kaevandamistasu	94 146,5	90 718,5	3 428,0	4 126,4
Kokku	94 916,2	90 718,5	4 197,7	5 052,9
2008				
Pikendamistasu	345,8	—	345,8	382,9
Kaevandamistasu	106 226,3	134 671,0	- 28 444,7	- 31 498,5
Kokku	106 572,1	134 671,0	- 28 099,0	- 31 115,6
2009				
Pikendamistasu	211,2	—	211,2	211,2
Kaevandamistasu	67 099,7	69 041,8	- 1 942,1	- 1 942,1
Kokku	67 310,9	69 041,8	- 1 730,9	- 1 730,9
KOKKU	410 705,6	409 746,1	959,5	8 883,0

Arvandmed põhinevad Ungari ametiasutuste esitatud andmetel.

⁽¹⁾ Ühekordne makse: vt põhjenduse 14 alapunkt d.

⁽²⁾ Tähtaja pikendamise tasu: vt põhjenduse 14 alapunkt a.

⁽³⁾ Kõikide kaevandusväljade suhtes kohaldatav suurendatud kaevandamistasu: vt põhjenduse 14 alapunkt b.

- (31) Lisaks väidab Ungari, et pikendamise lepingu tulemusel maksis MOL aastate jooksul (võttes arvesse kõiki lepingu komponente, sh tähtaja pikendamise tasu ja ühekordset makset) riigile tegelikult üldkokkuvõttes rohkem, kui ta oleks maksnud pikendamise lepingut sõlmimata, st kaevandamiseseaduse alusel. MOLi tegelikud maksed võrreldes hüpoteetiliste maksetega on esitatud eespool tabelis 3. Andmed pärinevad Ungari ametiasutustelt.
- (32) Ungari arvates on kaevandusettevõtjatel õiguspärased ootused kaevandamistasu prognoositavuse suhtes, mis peaks seetõttu jääma aja jooksul stabiilseks. Kaevandamiseseadusesse tehti muudatused just seda silmas pidades, sest kuigi kaevandamistasu muudeti, ei olnud tegelikult ühtegi kaevandusettevõtjat, kelle kaevandamistasu oleks muudatuse jõustumise tõttu muutunud. Ungari sõnul võib kaevandamiseseadusesse tehtud muudatuste tõttu tunduda, et riik võib muuta juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest nõutavat kaevandamistasu. 2008. aasta muudatus oli aga kompromissi tulemus, millele jõuti seaduse vastuvõtmisele eelnenud läbirääkimiste käigus. Seega tunnistati kaudselt õiguspärase ootuste olemasolu. Järelikult võib kaevandusettevõtja õiguspäraselt eeldada, et riik ei suurenda ühepoolset ühtegi neist tasudest. Ungari leiab, et kaevandamiseseadusest ja selle konkreetsetest sätetest tulenevalt kaevandamistasud ei muutu lepingu kehtivuse ajal.
- (33) Lõpetuseks selgitavad Ungari ametiasutused, et „lõpetamisklausel” lisati riikliku julgeoleku kaalutlustel.
- võttes) riigile rohkem kui ta oleks maksnud lepingut sõlmimata, ainult kaevandamiseseaduse algse versiooni alusel.
- (37) Seoses komisjoni väitega, et pikendamise lepingut ei saa käsitada kontsessiooni analoogina, sest selle suhtes kohaldatakse kaevandamislubade süsteemi, märgib MOL, et kaevandamisõiguse kehtivusaja pikendamiseks ei anna riik luba ühepoolse otsuse alusel, vaid alles pärast kaevandamisettevõtjaga kokkuleppe sõlmimist. Kui õigusakti eesmärk oleks olnud anda see küsimus riigi ainupädevusse, oleks asjaomane säte sõnastatud teisiti. Seaduse sõnastus näitab, et seadusandja eesmärgiks oli käsitleda pikendamise lepingut analoogselt kontsessiooniga.
- (38) Menetluse algatamise otsuses väidab komisjon, et Ungari ametiasutuste väide, et seadusemuudatus oli vajalik tulude suurendamiseks, on vastuolus asjaoluga, et MOL tegelikult vabastati suurendatud tasu maksmisest.
- (39) MOLi arvates ei ole kõnealune väide vastuoluline. Ühelt poolt maksis äriühing pikendamise lepingu alusel riigile rohkem, kui ta oleks maksnud kaevandamiseseaduse alusel. MOL maksab ka väga suurt kaevandamistasu kaevandusväljade eest, mille suhtes kohaldatakse tegurit J. Pealegi võib seadusemuudatus mõjutada tulevikus kasutusele võetavaid kaevandusvälju.

VI. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (34) Komisjonile saatsid oma märkused järgmised huvitatud isikud: meetme raames väidetavalt abi saanud äriühing MOL ja Ungari Mäetööstuse Liit, mille liige MOL on. Mõlema huvitatud isiku märkused sarnanevad Ungari ametiasutuste märkustega ja nende tähelepanekud kattuvad suures osas Ungari ametiasutuste omadega.
- MOL**
- (35) Asjaomase meetme raames väidetavalt abi saanud äriühing MOL kinnitab, et vastupidi komisjoni seisukohale menetluse alustamise otsuses ei saanud talle Ungari süsivesinike kaevandamise turul osaks sooduskohtlemist. Suurem osa kaevandamistasudest, mis MOL Ungari riigile maksab, tasutakse kaevandusväljade eest, mille suhtes kohaldatakse määra J % (st kaevandusväljade eest, mis võeti kasutusele enne 1. jaanuari 1998), mis praktikas tähendab, et MOLi suhtes kohaldatakse 64–75 % suurust tasumäära, samal ajal kui tema konkurentide suhtes (kes alustasid tootmist hiljem ja kelle kasutatavad kaevandusväljad on väiksemad) kohaldatakse ainult 12 % suurust tasumäära.
- (36) Lisaks tähendas pikendamise lepingu sõlmimine, et MOL maksis (kõiki pikendamise lepingu komponente arvesse
- (40) MOL jääb seisukohale, et tähtaja pikendamise tasu komponendid ei kujuta endast mingil juhul trahvi, nagu väidab komisjon. Kaevandamiseseaduses on sätestatud ka karistused/trahvid juhuks, kui kaevandamisel rikutakse seadust. Pikendamise lepingus sätestatud tasud on kaevandusettevõtja ja riigi vaheliste läbirääkimiste tulemus. Lepingut sõlmimine ei olnud kohustuslik: kaevandusettevõtja võis otsustada ka lepingut mitte sõlmida, kaotada kaevandamisõigused ja esitada oma pakkumine avatud hankemenetluses, mille tulemusel ta oleks omandanud kaevandamisõiguse odavamalt.
- (41) Pikendamise lepingu sõlminud MOLi võrdlemine kaevandamislubade süsteemi alusel tegutsevate konkurentidega on eksitav. Lisaks rõhutab MOL, et ta täitis kõik oma kohustused ja järgis seadust.
- (42) MOL esitab vastuväite ka sellele, et komisjoni arvates on kordaja „c” madal (sest see on väiksem kui 1,2-kordne seadusjärgne ülemmäär). Arvesse tuleb võtta ka asjaolu, et suurendatud kaevandamistasu kohaldatakse peaaegu 150 kaevandusvälja suhtes ja seega tõstis suurendatud tasu oluliselt riigi poolt kaevandamiselt saadavat tulu.

- (43) Seoses komisjoni väitega, et MOLi koheldi konkurentidest soodsamalt, sest tema suhtes ei kehti Brenti täiendav tasu, märgib äriühing, et ka tegur J on hinnatundlik.

Ungari Mäetööstuse Liit

- (44) Ungari Mäetööstuse Liit (edaspidi: Mäetööstuse Liit) esindab äriühinguid, mis tegelevad kaevandamisega või kaevandamisega seotud tegevusega. Liidu peamine eesmärk on täiustada kaevandamise üldist tegevusraamistikku Ungaris, jälgida seadusandlikke menetlusi ja tegutseda oma liikmete huvides. Praegu kuulub liitu 66 liiget, sh MOL. Mäetööstuse Liidu juhatuse esimees kuulub MOLi juhtkonda ⁽³²⁾.

- (45) Mäetööstuse Liidu sõnul on kaevandamisettevõtjatel õigus eeldada, et juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest võetavad kaevandamistasud ei muutu. Seega ei saa riik tasusid ühepoolset ja n-ö tagasiulatuvalt (st juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest) muuta. Mäetööstuse Liit esitas sellise seisukoha seoses kaevandamiseseaduse muutmise seaduse eelnõuga ja Mäetööstuse Liidu sõnul võeti seda põhimõtet kaevandamiseseaduse muutmisel arvesse. Lõplikku sõnastust ei vaidlustatud, sest juba teostatud tegevuse eest kaevandamistasu tegelikult ei suurene.

- (46) Seoses kaevandusturu üldiste omaduste ja majandustingimustega selgitab Mäetööstuse Liit, et kaevandamisprojektid on suhteliselt pikaajalised. Geoloogiliste uuringute alustamisest kuni tegeliku kaevandamiseni võib kuluda 10–15 aastat. Selle aja jooksul kannab kaevandusettevõtja ainult kulusid; tulu ei teenita enne, kui algab kaevandamine. Lisaks kaasneb sellega veel geoloogiline risk, sest pole kindel, kas kaevandamine on edukas. Seetõttu tuleb projekte kavandada ülihoolikalt. Projekti tulusus sõltub paljudest asjaoludest. Arvukaid riske arvesse võttes eeldab tööstusharu, et vähemalt need asjaolud, mida saab mõjutada riik, st õigusraamistik ja kaevandamistasu, ei muutu kogu projekti elluviimise jooksul. Tööstusharu eripärasid arvesse võttes on rahastamisstruktuuridel projektis oluline roll. Võlausaldajad kontrollivad projekte pidevalt ja võivad ka rahastamisest loobuda, kui tingimused oluliselt muutuvad.

- (47) Seetõttu sõlmivad suure poliitilise riskiga riikides kaevandusettevõtja ja riik eraõigusliku lepingu. Stabiilsetes piirkondades, nagu Lääne-Euroopas ei ole selline leping vajalik, sest võib eeldada, et riik ei muuda aeg-ajalt õigusraamistikku. Riigipoolset stabiilsust eeldavad nii kaevandusettevõtja kui ka võlausaldajad. Sellise stabiilsusega suurenevad projektiga seotud riskid; stabiilse majandus-

poliitikaga riik ei saa endale poliitika pidevat muutmist lubada, sest see tõrjuks kaevandusettevõtjad eemale.

- (48) Mäetööstuse Liit märgib lisaks, et õiguskindluse ja omandatud õiguste põhimõtted tulenevad Euroopa Kohtu praktikast ja Ungari põhiseadusest. Seega ei tohi Ungari seadusandja juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest nõutavaid kaevandamistasusid suurendada, sest õigusaktid peavad olema prognoositavad. Lisaks leiab Mäetööstuse Liit, et kaevandamistasu „stabiilsus” on omandatud õigus.

- (49) Veel üks argument, mille Mäetööstuse Liit esitab, on diskrimineerimise keeld. Eelkõige ei tohi vahet teha kontsessioonide alusel ja kaevandamislubade alusel tegutsevate ettevõtjate vahel. Järelikult ei tohi Ungari seadusandja tõsta tagasiulatuvalt juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest võetavaid kaevandamistasusid. Euroopa Kohus on paljudes kohtuotsustes selgitanud, et õiguskindlus on ELi õiguse aluspõhimõte. Õigusaktid peavad olema ühemõttelised, täpsed ja prognoositavad, eelkõige siis, kui need mõjutavad kahjulikult üksikisikuid või äriühinguid (vt viidatud kohtupraktika). Mäetööstuse Liit lisab, et õiguskindluse ja omandatud õiguste põhimõtted on samuti sätestatud Ungari põhiseaduses ja leiab, et ELi õiguse ning põhiseaduslike põhimõtete kohaselt peavad õigusaktid olema prognoositavad.

- (50) Mäetööstuse Liit lisab, et omandatud õiguste kaitse põhimõte tuleneb õiguskindluse põhimõttest. Seda omandatud õiguste kaitse põhimõtet on järgitud kaevandamisõigusi reguleerivate siseriiklike ja rahvusvaheliste õiguslike menetluste käigus. Ka teistel ELi liikmesriikidel on stabiilsed kaevandamist reguleerivad õigusaktid, mida ei muudeta sageli.

VII. ABI OLEMASOLU ELI TOIMIMISE LEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

- (51) Et teha kindlaks, kas meede kujutab endast riigiabi, peab komisjon hindama, kas vaidlustatud meede vastab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimustele. Kõnealuses artiklis on sätestatud: „Kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.” Kõnealust sätet arvesse võttes uurib komisjon allpool seda, kas vaidlustatud meede kujutab endast riigiabi.

⁽³²⁾ http://www.mabsz.hu/webset32.cgi?Magyar_Baanyaaszati_Szoevetseeg@HU@@4@@364124456

Üldised märkused

- (52) Alustuseks tuleb meelde tuletada, et meede võib olla riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses selle õiguslikust vormist olenemata Isegi kui pikendamise leping sõlmiti kooskõlas vastavate kaevandamis-seaduse sätetega ja isegi kui Ungaril on õigus sätestada kaevandamistasu seadusega, ei tähenda see iseenesest, et kõnealune meede või selle mõju on kooskõlas ELi riigi-abieskirjadega. Asjaolu, et meede on kooskõlas riikliku õigusega, ei mõjuta selle vastavust ELi toimimise lepingus sätestatud riigiabieskirjadega.
- (53) Nagu menetluse algatamise otsuses juba öeldud, ei arva komisjon, et mõni juhtumi asjaoludest, st seaduse asja-omased sätted, pikendamise leping ja seadusemuudatus, oleks eraldi võttes riigiabieskirjadega vastuolus. Käesole-val juhul käsitleb komisjon kõiki riigi toiminguid koos ühe meetmena ja hindab pikendamise lepingu mõju koostoides kaevandamiseseaduse hilisemate muudatus-tega.
- (54) Seoses Ungari väitega, et kaevandamistasu ei ole mitte maks, vaid riigi osalus, märgib komisjon, et kõnealune väide ei ole riigiabi hindamise seisukohalt asjakohane. Riigiabieskirjad kehtivad igat liiki kulude suhtes, mida ettevõtjad peavad kandma ja mille kandmisest neid riigi meetmete abil vabastatakse. Igal juhul tuleb märkida, et maavarade ja süsivesinikuvarude kasutamise loa andmine on avaliku sektori asutuste tavaline ülesanne; selle eest võetav tasu on võrreldav maksu või haldustasuga.
- (55) Seoses lõpetamisklausliga leiab komisjon, et see ei ole riigiabiga seotud küsimus. Asjaolu, et lepingus on sätes-tatud, et leping lõpeb, kui kolmas isik omandab rohkem kui 25 % MOList, on meede, mis ei ole seotud riigi vahenditega.

Valikulisus

- (56) Et meede oleks riigiabi, peab see olema erimeede või valikuline meede ja soodustama ainult teatud ettevõtjaid või teatud toodete tootmist.
- (57) Seoses riigiabi mõistes sisalduvale olemuslikule valikuli-susele antava hinnanguga tuleb vastavalt Euroopa Kohtu praktikale⁽³³⁾ ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt hinnata, kas konkreetse regulatsiooni raames

võetud siseriiklik meede „soodustab teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist”, võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on kõnealuse meetme eesmärgi silmas pidades sarnases õiguslikus ja faktilises olukorras.

- (58) Euroopa Kohus on ka mitmel korral leidnud,⁽³⁴⁾ et ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 ei erista riigiabi-meetmeid nende põhjuste või eesmärkide alusel, vaid määratleb neid nende mõju põhjal.
- (59) Riigiabi mõistet ei kohaldata siiski ettevõtjaid eristavate meetmete puhul, kui eristamine tuleneb selle süsteemi, kuhu ettevõtjad kuuluvad, laadist või üldisest ülesehitu-sest.
- (60) Komisjon ei nõustu Ungari ametiasutuste ja huvitatud isikute väidetega, et meede ei ole valikuline.
- (61) Et teha kindlaks, kas meede on valikuline, tuleb kindlaks määrata kohaldatav võrdlusbaas⁽³⁵⁾.
- (62) Käesoleval juhul leiab komisjon, et hindamisel kohaldatav võrdlusbaas on kaevandamislubade süsteem. MOL ei osalenud võistluspakkumises, et sõlmida suletud ala suhtes kontsessioonileping. Selle asemel omandas ta kaevandus-väljade kaevandamisõigused kaevandamislubade süsteemi raames ja konkureerib turul kõnealuse süsteemi alusel. Pikendamise leping moodustab osa kaevandamislubade süsteemist. Võrdlusbaas ei muutu seetõttu, et MOL ei suutnud alustada kaevandamist ette nähtud tähtaja jooksul ja pidi taotlema tähtaja pikendamist. Sellise väitega nõustumine põhjustaks olukorra, kus ühte äri-ühingut koheldakse erinevalt, nagu toimub kontsessioo-nide süsteemi alusel, kuid ilma avaliku hankemenetluseta.

⁽³⁴⁾ Vt näiteks Euroopa Kohtu 29. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-56/93: Belgia vs. komisjon (EKL 1996, lk I-723, punkt 79), 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-241/94: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 1996, lk I-4551, punkt 20), 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EKL 1999, lk I-3671, punkt 25) ja 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: Hispaania vs. komisjon (EKL 2003, lk I-1487, punkt 46).

⁽³⁵⁾ Vt Esimese Astme Kohtu (nüüd Üldkohus) 18. detsembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-211/04 ja T-215/04: Gibraltari valitsus vs. komisjon (EKL 2008, lk II-3745, punkt 80), kus on öeldud, et „meetme selektiivsuse hindamiseks tuleb uurida, kas antud õiguskorras võetud meede annab eelise teatud ettevõtjatele võrreldes teistega, kes on võrreldavas õiguslikus ja faktilises olukorras. Võrdlusbaasi määramine on maksumeetmete korral erilise tähtsusega, sest eelise olemasolu saab tuvastada üksnes võrdluses nn „tavapärase” maksustamisega”.

⁽³³⁾ Euroopa Kohtu 6. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-88/03: Portugal vs. komisjon (EKL 2006, lk I-1115, punkt 54).

- (63) Tegelikult on Ungari ametiasutused pädevad otsustama, kas vastava kaevandusvälja suhtes rakendatakse kontsessioonide või kaevandamislubade süsteemi. Seega kui Ungari ametiasutused soovivad anda ettevõtjale kaevandamisõigusi lepingu alusel, võivad nad valida läbipaistva kontsessioonimenetluse, mis hõlmab avalikku hankemenetlust. Komisjon ei ole nõus sellega, et läbipaistmatut nõo kontsessioonilaadset lahendust, mida praegu kohaldatakse ainult ühe äriühingu (MOLi) suhtes, käsitatakse iseseisva võrdlusbaasina.
- (64) Lisaks oli Ungaril laialdane otsustusõigus nii lubade pikendamisel kui ka kaevandamiseseaduse asjaomaste sätete hilisemal muutmisel (hoolimata sellest, et teati, milliseid eeliseid see annab MOLile, kuna kõnealune äriühing oli ainus süsivesinikke kaevandav turuosaline, kes sõlmis pikendamise lepingu). Ungari ametiasutustel olid vabad käed kaevandamistasu määramisel mis tahes ajal, st ta oleks võinud otsustada jätta seadus üldse muutmata. Kui pidada silmas selle mõju, siis järjestikused toimingud soodustasid sõnaselgelt ühte konkreetset ettevõtjat.
- (65) Eeltoodut arvesse võttes leiab komisjon, et võrdlusbaasiks on kaevandamislubade süsteem.
- (66) Kaevandamislubade süsteemi raames on pikendamise leping kahtlemata valikuline. Nagu Ungari ametiasutused ise kinnitavad, on pooltel kõnealuse lepingu tingimuste üle läbi rääkides eri tasukomponentide määramisel teatud tegutsemisruum ja mis veelgi olulisem, nad võivad isegi otsustada lepingut üldse mitte sõlmida. Seega oli Ungari ametiasutustel õigus seda lepingut MOLiga (või mõne teise turuosalisega) sõlmida ⁽³⁶⁾.
- (67) Sellist kohtlemist ei saa selgitada süsteemi loogika ja laadiga. Ühelt poolt on kaevandamistasu kehtestatud selleks, et tagada riigile kaevandatud maavara pealt tulu. Teisalt makstakse pikendamise lepingus ette nähtud tasusid täiendava tasuna tähtaja pikendamise eest. Käesoleva juhtumi puhul põhjustas pikendamise lepingu sõlmimine ja sellele järgnenud MOLi tasude suurendamine paradoksaalse olukorra, kus MOL, kes ei alustanud tootmist õigel ajal, maksab kuni 2020. aastani väiksemat kaevandamistasu praktiliselt kõikide kaevandusväljade eest, mille suhtes kohaldatakse kaevandamislubade süsteemi; samal ajal kui tema konkurendid, kelle suhtes kohaldatakse samuti kaevandamislubade süsteemi ja kes alustasid tootmist õigel ajal ega sõlminud seetõttu pikendamise lepingut, peavad maksma seaduses ette nähtud suuremat tasu.
- (68) Kõnealune pikendamise leping oli ainus leping, mis käsitles süsivesinikke. MOL märkis, et on veel teisi pikendamise lepinguid, mis on sõlmitud tahkete maavarade kohta. Komisjon märgib siiski, et see käsitleb muud liiki maavarasid, mille eest tuleb vastavalt kaevandamiseseadusele maksta teistsugust kaevandamistasu kui süsivesinike eest. Samuti tuleb märkida, et tahkete maavarade eest võetava tasu suurust kaevandamiseseaduse muudatustega ei muudetud (st lepingu sõlminud turuosalisi samad „järjestikused toimingud” ei mõjutanud ja seega ei saanud nad kasu).
- (69) Eeltoodut arvesse võttes ja hoolimata Ungari väidetest leiab komisjon, et järjestikused toimingud, st paragrahvi 26/A lõike 5 sõnastus, selle alusel sõlmitud pikendamise leping ja hilisemad kaevandamiseseaduse muudatused, olid valikulised ja soodustasid MOLi.
- (70) Järjestikuste meetmete koosmõju on selline, et kaevandamiseseaduse paragrahvi 5 alusel antud kaevandamislubade omanikest kohaldata ainult MOLi suhtes erisüsteemi, mis kaitses teda süsivesinike kaevandamise eest nõutava tasu mis tahes suurenemise eest.
- (71) Kokkuvõttes võib järeldada, et kuna pikendamise lepingu sõlmimisel omati ulatuslikku otsustusruumi ja võttes arvesse asjaolu, et tegelikult oli vabastus suunatud ühele äriühingule, on valikulise tingimus täidetud.

Eelis

- (72) Vastupidi Ungari ametiasutuste väidetele on komisjon seisukohal, et riik ei tegele kaevandamiseks luba andes majandustegevusega. Halduskontsessioonide ja kaevandamislubade andmine on seotud selliste volituste teostamisega, mis on tavaliselt avaliku sektori ülesanne, sest eraõiguslik isik seda teha ei saa ⁽³⁷⁾. Ungaris, nagu ka teistes

⁽³⁶⁾ Esimese Astme Kohtu 6. märtsi 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-92/00 ja T-103/00: Ramondin (EKL 2002, lk II-1385, punktid 32–35).

⁽³⁷⁾ Ungari võrdleb kaevandamislubade andmist sotsiaalkorterite eest üüri võtmisega, mille puhul riik võib samuti tegutseda eraettevõtjana. Selline võrdlus ei ole siiski täpne, sest vastupidi elamispinna väljajüürimisele ei saa eraettevõtja kaevandamislubasid väljastada. Selles suhtes on kaevandamislubade andmine sarnasem riigiasutuste poolse halduslubade andmisega, näiteks avaliku ruumi kasutamise lubade andmisega.

Eli liikmesriikides, ei ole ükski eraõiguslik isik maavarade esialgne omanik. Liikmesriikide õigussüsteemid annavad üldjuhul maavarad riigiasutuste kontrolli alla ⁽³⁸⁾. Seetõttu teevad otsuse lubada äriühingul liikmesriigi valitud vormis ja teatud tasude eest maavarasid kasutada selle laadi ja eeskirjade tõttu riigiasutused ja seda saab käsitada avaliku võimu teostamisena. Ungari sekkumine, st kaevandamise üle halduskontrolli teostamine, teenib üldisi, mitte ärihuvisid. Seetõttu tuleb sellist tegevust käsitada riigipoolse sekkumisena, mitte erainvestori turumajandusliku tegevusena ⁽³⁹⁾.

pikendamise lepingut sõlmides ettevõtjana, ei ole vett-pidav. Eelkõige puuduvad tõendid selle kohta, et 12 kaevandamisvälja kontsessiooni (mida ei oleks pikendatud) hankemenetlus ei oleks toonud konkurentidelt paremaid pakkumisi. Samuti ei tõendanud Ungari, et ta oleks pikendamise lepingu sõlmimisel võtnud arvesse kõiki asjakohaseid ärilisi tegureid ja riske, st kõiki pikendamise lepingus sätestatud tasukomponente, seadusega kuni 2020. aastani kehtestatud võimalikke suuremaid tasusid, lepingu kehtivust ja võimalikke konkurente.

(73) Isegi kui käesoleval juhul käsitati kaevandamiseks loa andmist majandustegevusena, millega riik tegeleb kommertseesmärkidel (mida see ei ole), puudub komisjoni sõnul selge ja otsene rahaline seos kaevandamistase suuruse, mis riik MOLi suhtes kehtestas, ja kaevandamisloa väärtuse vahel. Ungari põhjendus, et ta tegutses

(74) Ungari väidab lisaks, et pärast vaidlustatud seadusemuudatuse jõustumist ei pidanud ükski ettevõtja tegelikult maksta suuremaid tasusid kui MOL, sest tegelikult puudusid tal asjaomasel ajavahemikul konkurendid, kes kuulunuks suuremat kaevandamistasu maksvate ettevõtjate hulka.

Tabel 4

Ülevaade enne ja pärast kaevandamiseseaduse muutmist kohaldatud kaevandamistasu määradest

	Kuni 2008. aastani kohaldatud tasumäär	2008. aastal kohaldatud tasumäär	Alates 23. jaanuarist 2009 kohaldatav tasumäär	MOLi lepinguga hõlmatud kaevandusväljade eest võetava tasu määr Kohaldatav kuni 2020. aastani
Tootmist alustati enne 1. jaanuari 1998	J % ⁽³⁾ (vähemalt 12 %)	J % (vähemalt 30 %, + 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	J % (vähemalt 30 %, + 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	J % × c ⁽⁴⁾ (vähemalt 12 %)
Tootmist alustati ajavahemikul 1. jaanuarist 1998 kuni 1. jaanuarini 2008 ⁽¹⁾	12 %	30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % × c (~ 12.24 % ⁽²⁾)

⁽³⁸⁾ Seda tõsiasja tõdetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiivis 94/22 süsivesinike geoloogilise luure, uuri-mise ja tootmise lubade andmis- ning kasutamistingimuste kohta (EÜT L 164, 30.6.1994, lk 3), kus on sätestatud näiteks, et „liikmesriigid on suveräänsed ja neil on suveräänsed õigused oma terri-tooriumil asuvate süsivesinikevarude suhtes”. Ungari kaevandamis-seaduse paragrahvis 3 on sätestatud: „Maavarad ja geotermiline energia on nende looduslikes leiukohtades riigi omandis. Tootmist alustades saab kaevandusettevõtjast kaevandatud maavara ja energia saamise eesmärgil toodetud geotermilise energia omanik”.

⁽³⁹⁾ Üldkohtu 15. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-156/04: EDF vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 233.

		Kuni 2008. aastani kohaldatud tasumäär	2008. aastal kohaldatud tasumäär	Alates 23. jaanuarist 2009 kohaldatav tasumäär	MOLi lepinguga hõlmatud kaevandus- väljade eest võetava tasu määr Kohaldatav kuni 2020. aastani
Tootmist alustati pärast 1. jaanuari 2008	Maagaasiväljad, kus toodetakse alla 300 miljoni m ³ maagaasi aastas Naftaväljad, kus toodetakse alla 50 kilotonni nafta aastas	—	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	12 % × c (~ 12.24 % (2))
	Maagaasiväljad, kus toodetakse 300–500 miljonit m ³ maagaasi aastas Naftaväljad, kus toodetakse 50–200 kilotonni nafta aastas		20 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	20 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	
	Maagaasiväljad, kus toodetakse üle 500 miljoni m ³ maagaasi aastas Naftaväljad, kus toodetakse üle 200 kilotonni nafta aastas		30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	30 % (+ 3 % või 6 % Brenti täiendav tasu)	
	Eritingimustes kaevandatavad süsivesinikud		12 %	12 %	
Väärisgaasid			8 %	8 %	

⁽¹⁾ Neist 12st kaevandusväljast, mille suhtes kohaldatakse erandit, võeti/võetakse viis kasutusele pärast 1. jaanuari 2008.

⁽²⁾ Lihtsuse huvides on näidatud alates viiendast aastast kohaldatav kaevandamistasu määr.

Märkus: 2008. ja 2009. aasta muudatustele viitavates veergudes osutavad valged lahtrid kaevandusväljade kategooriatele, mille eest MOL maksis tegelikult pikendamise lepingu alusel rohkem kui seaduse alusel. Tumehalli värvi lahtrid osutavad kaevandusväljadele, mille eest MOL maksab lepingu alusel igal juhul vähem, sõltumata toornafta hinnast. Helehalli värvi lahtrid osutavad kaevandusväljadele, mille eest MOL võib vastavalt lepingule maksta vähem, sõltuvalt toornafta hinnast.

⁽³⁾ Tegur „J” arvutatakse valemil abil, mis põhineb ajaloolistel maagaasihindadel, toodetud kogustel ja väärtusel.

⁽⁴⁾ „c” on pikendamise lepingus sätestatud kordaja, mille väärtus jääb vahemikku 1,020–1,050; vt tabel 1.

(75) Kõnealune väide tuleb tagasi lükata.

(76) Eespool tabelis 4 on esitatud ülevaade sellest, kuidas pikendamise lepingu ja kaevandamiseseaduse hilisemate muudatuste tõttu muutus MOLi makstav tasu väiksemaks kui seaduses sätestatud.

(77) Esiteks näitavad Ungari ametiasutuste esitatud andmed, et tegelikult eksisteerisid mõned kaevandamislubade süsteemi alusel tegutsevad ettevõtjad, kes maksid MOList suuremat kaevandamistasu alates 8. jaanuarist 2008 kuni 23. jaanuarini 2009 kaevandamiseseaduse esimese muudatuse tõttu ja alates 23. jaanuarist kuni tänaseni kõnealuse seaduse teise muudatuse tõttu. Ungari ametiasutuste andmed näitavad, et 2008. aastal olid olemas kaevandusväljad, mida käitsid kaevandamisloa alusel teised

äriühingud, ⁽⁴⁰⁾ kes maksid Brenti täiendava tasu kohaldamise tõttu tasu rohkem kui 12 % suuruse määra alusel (vahemikus 14,24 % kuni 18 %).

(78) Teiseks, kuigi Ungari ametiasutused väidavad, et eksisteerivad ainult konkurendid, kes kaevandavad või eeldatavasti hakkavad kaevandama väiksematel kaevandusväljadel (st toodavad vähem kui 500 m³ või 200 kilotonni maagaasi), märgib komisjon, et kuigi need väiksemad kaevandusväljad kuuluvad 12 % kategooriasse, tuleb nende puhul ikkagi vajaduse korral maksta Brenti täiendavat tasu. Komisjon tuletab veel kord meelde, et meetmete tagajärjel ei kohaldata MOLi suhtes Brenti täiendavat tasu, mis on sätestatud seaduses teiste ettevõtjate jaoks.

(79) Kolmandaks on seoses Ungari praeguste üldiste turutingimustega seal mitu kaevandamisettevõtjat, kes kaevan-

⁽⁴⁰⁾ 2008. aastal võeti Nyírség-Dél maagaasivälja (kus kuni 2008. aasta septembrini tootis maagaasi äriühing GEOMEGA ja seejärel äriühing PetroHungaria) eest kaevandamistasu määraga keskmiselt 14,24 %–18 % aastas. Hernádi maagaasivälja (kus tootis maagaasi äriühing HHE North) suhtes kohaldatud keskmine kaevandamistasu määr oli 2008. aastal 14,95 % aastas.

davad süsivesinikke. Lisaks on mitu äriühingut, kes tegelevad geoloogiliste uuringutega ja võivad kaevandusvälju kasutusele võtta ning saada MOLi konkurentideks. Kõik uued ettevõtjad, kes tegutsevad kaevandamislubade süsteemi alusel, peavad maksuma seaduses sätestatud kaevandamistasu ja konkureerima MOLiga – ainsa äriühinguga, kelle kaevandusväljad on vabastatud üldises kaevandamislubade süsteemis ette nähtud kaevandamistasust ja kes maksab väiksemat tasu.

(80) Neljandaks märgib komisjon, et fakt on see, et MOL ei maksa umbes 12,24 % suuruse määra alusel tasu mitte ainult nende 12 kaevandusvälja eest, mille puhul pikendati tähtaega, vaid kõikide pärast 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade eest, mida kasutati 2005. aasta lepingu sõlmimise ajal kaevanduslubade süsteemi alusel, ja J % suuruse määra alusel tasu kõikide enne 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade eest. Lisaks on pikendamise lepingus sätestatud, et MOLi suhtes kohaldatakse 12,24 % suurust tasumäära kuni 2020. aastani. Seega on MOLil enamiku kaevandamislubade süsteemi alusel kasutatavate kaevandusväljade puhul eelis oluliselt pikaks ajaks.

(81) Viiendaks, kui kaevandusamet ei oleks 12 kaevandusvälja kasutuselevõtu tähtaja pikendamisega nõustunud, oleks ka MOLi kõikide teiste kaevandamislubade süsteemi alusel kasutatavate kaevandusväljade⁽⁴¹⁾ eest tulnud maksta olulisemalt suuremat kaevandamistasu, mis oleks toonud riigile rohkem tulu. Nagu põhjenduses 73 mainitud, oleks riik saanud korraldada hanke 12 kaevandusvälja, mille kasutuselevõtmise tähtaega ei pikendatud, kasutuselevõtuks kontsessiooni alusel ja oleks võinud saada konkurendilt parema pakkumise.

(82) Seoses Ungari väitega, et MOL maksis suuremat kaevandamistasu, st 12,24 % 2006. ja 2007. aastal, märgib komisjon, et see ei ole oluline.

(83) Esiteks oli selle põhjuseks asjaolu, et MOL pidi maksuma seaduses sätestatud suuremat kaevandamistasu (12–12,24 %), nagu oleksid pidanud maksuma kõik teised äriühingud, kes oleksid soovinud kaevandamisluba pikendada. Selles suhtes koheldi MOLi tavapäraselt ja teda ei asetatud ebasoodsamasse olukorda. Samuti ei olnud MOL veel tegelikku kasu saanud: seda hakkas ta saama esimese seadusemuudatuse jõustumisel, st alates 8. jaanuarist 2008.

(84) Lisaks maksis MOL kasutuses olevate kaevandusväljade eest kaevandamistasu 2008. aastal 28,4 miljardit Ungari forintit ja 2009. aastal 1,9 miljardit Ungari forintit vähem, kui ta oleks maksnud sel ajal kehtinud kaevandamiseseaduse alusel.

⁽⁴¹⁾ Koguste poolest (st m³ toodangut) hõlmas tähtaja pikendamise leping 2008. aastal 99,8 % MOLi naftaväljadest ja 97,6 % MOLi maagaasiväljadest.

(85) Seoses paragrahvi 26/A lõikes 5 sätestatud muude tasu-komponentidega (st tähtaja pikendamise tasu ja ühekordne makse), siis need maksti tähtaja pikendamise eest, mitte õiguse eest maksta väiksemat tasu kui konkurentidele kehtestatud tasud. Samuti ei saa kõnealuseid tasusid käsitada tulevikus maksmisele kuuluvate kaevandamistasude „ettemaksuna”. Selles suhtes on kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A. lõike 5 sõnastus selge. Eelkõige on selles sätestatud, et „äriühing maksab tähtaja pikendamise korral tasu”. Nimetatud kaks makset on seotud mitme kaevandusväljaga, mille kasutuselevõtmise tähtaega pikendati. Seega on kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõikes 5 pikendamine selgelt seotud maksekohustusega.

(86) Vastavalt kohtupraktikale⁽⁴²⁾ ei saa äriühingule antud abi tasaarvestada samalt äriühingult võetud konkreetse ja eraldiseisva tasuga, mis ei ole seotud riigiabi meetmega. Käesoleval juhul on kaevandamiseseaduse paragrahvi 26/A lõikes 5 ette nähtud muud tasud vastavalt käesoleva otsuse põhjenduses 85 kirjeldatule tähtaja pikendamise tasud, mida saab käsitada konkreetse ja eraldiseisva tasuna, mis ei ole seotud kaevandamislubade süsteemis ette nähtud seaduslike tasude hilisema muutmisega.

(87) Lõpetuseks märgib komisjon, et pikendamise lepingu sõlmimine ja sellele järgnenud MOLi tasude suurendamine põhjustas paradoksaalse olukorra, kus MOL, kes ei alustanud tootmist õigel ajal, maksab kuni 2020. aastani väiksemat tasu praktiliselt kõikide kaevandusväljade eest, mille suhtes kohaldatakse kaevandamislubade süsteemi; samal ajal kui tema konkurendid, kes alustasid tootmist õigel ajal ja kelle suhtes kohaldatakse samuti kaevandamislubade süsteemi ning seetõttu tähtaja pikendamise lepingut ei sõlminud, peavad maksuma seaduses ettenähtud suuremat tasu.

(88) Eeltoodut arvesse võttes leiab komisjon, et meede andis MOLile eelise. See kaitseb MOLi kulude eest, mida ta muidu oleks pidanud kandma. Pikendamise lepingu ja kaevandamiseseaduse hilisema muutmise koostoimel on äriühingule antud eelis.

Riigi vahendid

(89) Meetme tõttu jäi riik ilma tulust, millele tal on õigus, ja seetõttu anti riigi vahenditest.

Konkurentsi moonutamine ja mõju kaubandusele

(90) MOL on integreeritud nafta- ja maagaasikompanii ja teda käsitatakse ettevõtjana. Ta konkureerib teiste ettevõtjatega, kellele ei anta samasugust eelist. Seega moonutab meede konkurentsi. Lisaks tegutseb MOL valdkonnas, kus toimub liikmesriikidevaheline kaubandus, seega on täidetud ka liidusese kaubanduse mõjutamise tingimus.

⁽⁴²⁾ Esimese Astme Kohtu (nüüd Üldkohus) 30. novembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-427/04: Prantsusmaa vs. komisjon ja T-17/05: France Télécom vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 207).

Järeldus riigiabi olemasolu kohta

- (91) Eespool esitatud väidetele tuginedes on komisjon seisu kohal, et meede vastab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimustele. Nimetatud asjaolude tõttu tuleb meedet käsitada riigiabina ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

VIII. MEETME KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

- (92) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud erandid üldreeglist, et riigiabi ei ole vastavalt artikli 107 lõikele 1 kokkusobiv siseturuga.
- (93) Allpool hindab komisjon meetme kokkusobivust vastavalt nimetatud eranditele. Tuleks märkida, et Ungari ametiasutused ei esitanud ühtegi väidet meetme kokkusobivuse kohta siseturuga.
- (94) Samuti tuleks märkida, et meetme tulemusel vähenesid kulud, mida MOL oleks tavapäraselt pidanud kandma, ja seetõttu tuleks meedet käsitada tegevusabina.
- (95) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 2 sätestatud erandid käesoleval juhul ei kehti, sest meede ei ole sotsiaalsiabi, abi ei antud üksiktarbijatele, selle eesmärk ei ole loodusõnnetuste või erakordsete sündmuste tekitatud kahju korvamine ja tegemist ei ole Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antava abiga.
- (96) Täiendavad erandid on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 3.
- (97) Artikli 107 lõikes 3 on sätestatud, et „abi majandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus elatus-tase on erakordselt madal või kus valitseb tõsine tööpuudus” võib pidada siseturuga kokkusobivaks. Ühinemise ajal peeti selliseks piirkonnaks kogu Ungari territooriumi ja enamik riigi piirkondadest on siiani abikõlblikud ⁽⁴³⁾.
- (98) Abistatavatele piirkondadele antava riigiabi kokkusobivust reguleerivad komisjoni regionaalabi suunised aastateks 2007–2013 ⁽⁴⁴⁾ (edaspidi „regionaalabi suunised”). Vastavalt regionaalabi suunistele võib riigiabi anda põhimõtteliselt ainult investeerimiskulude katteks ⁽⁴⁵⁾. Nagu eespool juba öeldud, ei saa vaatlusalust abi käsitada investeerimisabina. Seoses tegevusabiga ei soodusta meede

ühegi tegevuse või majanduspiirkonna arengut ja see ei ole ajaliselt piiratud, järk-järgult vähenev ega proportsionaalne määral, mis oleks vajalik konkreetse majandusliku mahajäämuse kõrvaldamiseks ⁽⁴⁶⁾.

- (99) Eeltoodut arvesse võttes leiab komisjon, et kõnealuse abi suhtes ei saa kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis a sätestatud erandit.
- (100) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b on sätestatud, et „abi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimiseks või mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks” võib pidada siseturuga kokkusobivaks.
- (101) Komisjon märgib, et kõnealuse abi eesmärk ei ole üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimine ja samuti ei ole komisjon leidnud tõendeid selle kohta, et abi eesmärk on kõrvaldada tõsine häire Ungari majanduses.
- (102) Eeltoodut arvesse võttes leiab komisjon, et kõnealuse abi suhtes ei saa kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b sätestatud erandit.
- (103) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis d on sätestatud, et abi kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks, kui niisugune abi ei kahjusta kaubandustingimusi ja konkurentsi liidus määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega, võib pidada siseturuga kokkusobivaks. Käesoleval juhul see ei pea ilmselgelt paika.
- (104) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c on kuulutatud kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Komisjon on koostanud hulga suuniseid ja teatise, kus selgitatakse, kuidas kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c sätestatud erandit.
- (105) Komisjon leiab siiski, et abi laadi ja omaduste tõttu ei ole nimetatud suunistes ja teatistes käsitletud erandid

⁽⁴³⁾ Ungari regionaalabi kaart, mille komisjon kiitis heaks 13. septembril 2006. aastal ja mis avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* (ELT C 256, 2006). Artikli 107 lõike 3 punkti a piirkonnaks on määratud peaaegu kogu Ungari territoorium, välja arvatud Budapest ja Pesti komitaat, mis on artikli 107 lõike 3 punkti c piirkonnad.

⁽⁴⁴⁾ ELT C 54, 4.3.2006, lk 13.

⁽⁴⁵⁾ Regionaalabi suuniste punkt 5.

⁽⁴⁶⁾ Regionaalabi suuniste 5. jagu lubab tegevusabi anda rangetel tingimustel. Lisaks on tegemist sihtotstarbelise abiga. Sellega seoses on suunistes sätestatud: „Kui üksikule ettevõttele antakse erandkorras ühekordset erakorralist abi või kui abi antakse konkreetse tegevusvaldkonnas, siis peab liikmesriik näitama, et projekt annab panuse ühte regionaalarengu strateegiasse ning et see ei tekita lubamatuid konkurentsimoonutusi, arvestades projekti olemust ja mahtu.” Ungari ei ole esitanud teavet, mis seda kinnitaks.

käesoleval juhul kohaldatavad. Lisaks ei väida Ungari, et abi on kokkusobiv vastavalt kõnealustele eeskirjadele.

(106) Seega on uuritav abi siseturuga kokkusobimatu riigiabi.

IX. ÕIGUSPÄRASED OOTUSED, OMANDATUD ÕIGUSED JA DISKRIMINEERIMINE

(107) Kuigi komisjon ei vaidlusta väidet, et prognoositavus üldiselt soodustab investeringuid, tuleb märkida, et kuna komisjonil on vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 108 kohustus riigiabi kontrollida, võivad abi saavad ettevõtjad reeglina toetuda õiguspärasele ootusele abi seaduslikkuse osas ainult siis, kui abi andmisel on järgitud nimetatud artikliga ettenähtud menetlust⁽⁴⁷⁾. Ükski ettevõtja ei saa tugineda heale usule, et kaitsta omandatud õigusi ja vältida abi tagasinõudmist⁽⁴⁸⁾.

(108) On tõsi, et Euroopa Kohus on järjepidevalt leidnud, et õigus tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele laieneb igale isikule, kelles Euroopa Liidu institutsioon on tekitanud põhjendatud lootusi. Keegi ei saa aga toetuda õiguspärase ootuste põhimõttele rikkumisele, kui haldusasutus ei ole talle andnud konkreetseid tagatisi⁽⁴⁹⁾. Käesoleval juhul ei ole ELi institutsioon andnud MOLile tagatisi, mis õigustaksid õiguspäraselt ootust.

(109) Samuti vastab tõele see, et ebaseaduslikult antud abi saaja võib viidata erakorralistele asjaoludele, mille tõttu ta eeldas õiguspäraselt, et abi on seaduslik, ja seega keeldub kõnealust abi tagastamast. Käesoleval juhul erakorralised asjaolud puuduvad. Otse vastupidi, kaevandamiseseaduse 2008. aasta muudatus näitab, et kaevandusettevõtjad ei saa põhimõtteliselt eeldada, et seadust üldse ei muudeta.

(110) Komisjon märgib, et juba kasutuses olevate kaevandusväljade eest võetavat kaevandamistasu on hiljuti kaks korda muudetud, nimelt 8. jaanuaril 2008 ja 23. jaanuaril 2009. Esiteks tuleb rõhutada, et kaevandamiseseaduse 2008. aasta muudatust kohaldati kehtivate kaevandamis-

lubade suhtes. Seda kinnitab selgelt asjaolu, et 2008. aasta kaevandamiseseaduse sõnastus puudutab ka enne 2008. aastat välja antud lubade tingimusi. Kõnealuste lubade puhul korrigeeriti tasusid uue kaevandamiseseaduse jõustumise kuupäevast alates. See tõendab, et lubade omanikel ei ole õiguspäraselt ootust või omandatud õigust kehtestatud kasutustasu suuruse muutmata jätmiseks kogu loa kehtivuse ajal.

(111) Vastupidi Ungari ja teiste huvitatud isikute väidetele kinnitab liidu kohtute kohtupraktika,⁽⁵⁰⁾ et eraisikud ei saa eeldada, et seadust kunagi ei muudeta. Samuti ei välista seadusemuudatusi õiguskindluse põhimõte.

(112) Diskrimineerimise argument tuleb samuti tagasi lükata. Tasu suurendamine ei ole diskrimineeriv, kui see kehtib kõikide suhtes, eelkõige seetõttu, et süsteemi raames vahetegemist ei toimunud, st kaevandamislubade süsteemi alusel tegutsevaid ettevõtjaid üksteisest ei eristatud.

X. SISSENÕUDMINE

(113) ELi toimimise lepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et asjaomane riik peab sellise abi andmise lõpetama või seda muutma⁽⁵¹⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et riigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud selleks, et taastada eelnev olukord⁽⁵²⁾. Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina saanud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelistest, mis tal turul konkurentide ees oli, ja on taastatud abi andmisele eelnenud olukord⁽⁵³⁾.

(114) Kõnealusest kohtupraktikast tulenevalt on nõukogu määruse (EÜ) nr 659/99⁽⁵⁴⁾ artiklis 14 sätestatud: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada”.

⁽⁴⁷⁾ Euroopa Kohtu 20. septembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-5/89: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1990, lk I-3437, punkt 14).

⁽⁴⁸⁾ Euroopa Kohtu 20. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-24/95: Alcan Deutschland (EKL 1997, lk I-1591, punkt 43).

⁽⁴⁹⁾ Euroopa Kohtu 22. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03: Belgia ja Forum 187 ASBL vs. komisjon (EKL 2006, lk I-5479, punkt 147).

⁽⁵⁰⁾ Euroopa Kohtu 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-17/03: Vereniging voor Energie, Milieu en Water (EKL 2005, lk I-4983, punkt 81).

⁽⁵¹⁾ Euroopa Kohtu 12. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1973, lk 813, punkt 13).

⁽⁵²⁾ Euroopa Kohtu 14. septembri 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-278/92–C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EKL 1994, lk I-4103, punkt 75).

⁽⁵³⁾ Euroopa Kohtu 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EKL 1999, lk I-3671, punktid 64–65).

⁽⁵⁴⁾ EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1.

- (115) Seega võttes arvesse, et kõnealust meedet tuleb käsitada ebaseadusliku ja kokkusobimatu abina, tuleb see tagasi nõuda, et taastada enne abi andmist valitsenud turuolukord. Seetõttu nõutakse summa tagasi alates kuupäevast, mil abisaaja sai eelise, st alates ajast, mil abi läks abisaaja käsutusse, ja samuti tuleb abisaajal maksta intressi kuni abi tegeliku tagasimaksmiseni.
- (116) Käesoleval juhul kujutab meede endast riigipoolseid järjekordseid toiminguid. Pikendamise lepinguga kaitsti MOLi seadusliku kaevandamisest tulevate suurenemiste eest. MOL sai eelise kaevandamisest esimese muudatuse jõustumisel, mis toimus 8. jaanuaril 2008. See on kuupäev, millest alates MOL tegelikult vabanes kohustusest maksta suuremat tasu ja järelikult sai konkurentide ees eelise.
- (117) Nagu põhjendustes 61–65 on selgitatud, on kohaldatavaks võrdlusbaasiks kaevandamisest süsteem, mille alusel tegutsesid teised turuosalised. Seetõttu on eeliseks vahe tegeliku kaevandamisest, mida MOL maksis pärast seaduse muutmist oma kaevandusväljade eest, mida ta kasutas kaevandamisest süsteemi kohaselt, ja seaduses sätestatud tasude vahel.
- (118) Nagu juba eespool põhjenduses 85 selgitatud, leiab komisjon, et teised lepingus sätestatud tasukomponendid (tähtaja pikendamise tasu ja ühekordne makse) maksti tähtaja pikendamise eest, mitte õiguse eest maksta väiksemat tasu kui see, mida kohaldata konkurentide suhtes. See tähendab, et kõnealuseid tasusid ei võeta eelise arvutamisel arvesse.

- (119) Tabelis 5 näidatud vahe oli seega 2008. aastal 28,4 miljardit Ungari forintit ja 2009. aastal 1,9 miljardit Ungari forintit, kokku 30,3 miljardit Ungari forintit. See on summa, mille Ungari peab MOLilt tagasi nõudma ja sellele lisandub intress. Tagasi tuleb nõuda ka 2010. aasta summad, mille kohta andmed veel puuduvad.
- (120) Erinevus 2008. ja 2009. aastal saamata jäänud kaevandamisest vahel tuleneb asjaolust, et kaevandamisest teise muudatusega, mis jõustus 23. jaanuaril 2009 (pärast komisjoni otsust algatada ametlik uurimismenetlus), taastati teatud kaevandusväljade suhtes, st kaevandusväljade suhtes, mis võeti kasutusele aastatel 1998–2008, vähemalt osaliselt enne 2008. aasta muudatust valitsenud õiguslik olukord.

XI. KOKKUVÕTE

- (121) Eeltoodud kaalutlustest lähtudes leiab komisjon, et MOLi soodustav meede, st pikendamise leping ja kaevandamisest 2008. aasta muudatus, kujutab endast riigiabi, mis on siseturuga kokkusobimatu ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (122) Võttes arvesse, et meede kujutab endast õigusvastast ja kokkusobimatut riigiabi, tuleb see MOLilt tagasi nõuda, et taastada olukord, mis valitses turul enne abi andmist.
- (123) Tagastatav summa on 28 444,7 miljonit Ungari forintit 2008. aasta eest ja 1 942,1 miljonit Ungari forintit 2009. aasta eest. Seoses 2010. aastal juba tasutud kaevandamisest tasudega peavad Ungari ametiasutused kuni meetme tühistamiseni arvutama sissenõutava summa samamoodi nagu 2008. ja 2009. aasta puhul.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Ungari riigi ja äriühingu MOL Nyrt. vahel 22. detsembril 2005. aastal sõlmitud pikendamise lepingus määratud kaevandamisest ja seejärel 1993. aasta kaevandamisest nr XLVIII tehtud muudatused kujutavad kaheksa aastat kestnud äriühingu MOL Nyrt. antud riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

2. Artikli 1 lõikes 1 nimetatud riigiabi, mida Ungari andis õigusvastaselt ja ELi toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes äriühingule MOL Nyrt., ei ole siseturuga kokkusobiv.

3. Ungari peab lõpetama lõikes 1 nimetatud riigiabi andmise kahe kuu jooksul pärast käesoleva otsuse teatavakstegemise kuupäeva.

Artikkel 2

1. Ungari nõuab artiklis 1 nimetatud abi abisaajalt tagasi.

Tabel 5

MOLi tegeliku ja hüpoteetilise kaevandamisest suurus asjaomasel ajavahemikul

Kaevandamisest maksed	Tegelik (*) (vastavalt pikendamise lepingule), miljonites Ungari forintites	Hüpoteetiline (vastavalt kehtivale kaevandamisest- dusele), miljonites Ungari forintites	Vahe miljonites Ungari forintites
2008	106 226,3	134 671,0	– 28 444,7
2009	67 099,7	69 041,8	– 1 942,1

(*) Arvutatud pikendamise lepingus sätestatud kaevandamisest määra alusel (st 12,24 % suurune määr pärast 1. jaanuari 1998 kasutusele võetud kaevandusväljade eest ja $J\% \times c$ suurune määr enne seda kuupäeva kasutusele võetud kaevandusväljade eest). Üksikasjade kohta vt tabel 1.
Summa ei sisalda muid pikendamise lepingus sätestatud tasukomponente (2005. aastal makstud ühekordne tasu ja tähtaja pikendamise tasu; vt põhjendus 14).

2. Riigiabi summa on 28 444,7 miljonit Ungari forintit 2008. aasta eest ja 1 942,1 miljonit Ungari forintit 2009. aasta eest. Ungari arvutab 2010. aasta abisumma suuruse kuni meetme tühistamiseni.

3. Tagasinõutavalt summa peab sisaldama intressi alates kuupäevast, mil summa abisaaja käsutusse anti, kuni selle tege-liku tagasimaksmiseni.

4. Intress arvutatakse liitintressina kooskõlas komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2007, mida on muudetud komisjoni määrusega (EÜ) nr 271/2008, V peatükiga.

Artikkel 3

1. Artiklis 1 osutatud abi nõutakse tagasi viivitamata ja tõhusalt.

2. Ungari peab tagama käesoleva otsuse täitmise nelja kuu jooksul pärast otsuse teatavakstegemist.

Artikkel 4

1. Ungari esitab kahe kuu jooksul pärast käesoleva otsuse teatavakstegemist komisjonile järgmise teabe:

a) abisaajalt tagasinõutav kogusumma (põhisumma ja intressid), sh arvestuslik summa 2010. aasta eest;

b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete üksikasjalik kirjeldus;

c) dokumendid, mis tõendavad, et abisaajale on antud korraldus abi tagastada.

2. Ungari hoiab komisjoni kursis käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmete edenemisega, kuni artiklis 1 osutatud abi on täies ulatuses tagasi makstud. Ungari esitab komisjoni nõudmisel viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete kohta. Samuti annab Ungari üksikasjalikku teavet abisaajalt juba tagasi saadud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud Ungari Vabariigile.

Brüssel, 9. juuni 2010

Komisjoni nimel

asepresident

Joaquín ALMUNIA